

Kulak Burun Boğaz Hekimlerinin Ses Bozuklukları Alanında Çalışan Dil ve Konuşma Terapistlerine Yönelik Görüşleri

Eren Balo¹, Aylin Müge Tunçer², Elçin Tadıhan Özkan³

Özet

Amaç: Dil ve konuşma terapisi mesleği ülkemizde gelişen, disiplinler arası ve çoklu-disiplinli bağımsız bir bilim alanıdır. Dil ve konuşma terapistleri mesleklerini icra ederken nörologlar, plastik cerrahlar, ortodonti uzmanları, pediatri hekimleri gibi farklı hekim gruplarının yanı sıra odyolog, fizyoterapist gibi diğer sağlık meslek mensuplarıyla iş birliği içerisinde. Tıbbın ve diğer sağlık bilimlerinin birçok alanıyla ortak paydası olan dil ve konuşma terapisi mesleğini icra eden dil ve konuşma terapistleri başta ses bozuklukları olmak üzere birçok alanda kulak burun boğaz hekimleriyle de birlikte çalışmaktadır. Bu çalışmanın amacı kulak burun boğaz hekimlerinin ses bozuklukları alanında çalışan dil ve konuşma terapistlerine yönelik görüşlerini değerlendirmektir. **Yöntem:** Bu amaç doğrultusunda oluşturulan 27 maddelik anket Türkiye’de çalışan kulak burun boğaz hekimlerine çevrim içi olarak gönderilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 23,0 ile analiz edilmiştir. İstatistiksel analizde betimsel istatistikler ve ki-kare analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya 42 kulak burun boğaz hekimi katılmıştır. Katılan hekimler ortalama 11,7 (min=1; max=33) yıldır uzman olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların tamamı (%100) ses bozukluğu yaşayan vakalarının olması durumunda mutlaka bir dil ve konuşma terapistine yönlendirdiklerini ifade etmiştir. Vokal fold nodülü, kas gerilim disfonisi ve puberfoni en sık yönlendirdikleri ses bozuklukları olarak göze çarpmaktadır. Katılan hekimlerin %95,1’i dil ve konuşma terapistlerinin ses bozukluğu olan hastalara doğru ve etkili fonasyonu öğrettiklerini düşünmektedir. Katılımcıların %73,8’i ses bozukluklarının tanısında dil ve konuşma terapistlerinin kulak burun boğaz hekimleriyle birlikte rol alması fikrine katılmaktadır. Bir dil ve konuşma terapistiyle birlikte çalışan hekimler çalışmayanlara kıyasla terapistlerin videolarenostroboskopi gibi görüntüleme aletlerini kullanmasına daha

¹ Araş. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, ebaloo@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4215-0192.

² Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, aylinmugetuncer@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7372-5967.

³ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, etadihan@anadolu.edu.tr. ORCID: 0000-0003-3154-5305

Bu çalışma 13. Uluslararası Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Kongresinde sözlü bildiri olarak tebliğ edilmiştir.

Bu makaleyi kaynak göstermek için/To cite this article: Balo, E., Tunçer, A. M.ve Tadıhan Özkan, E. (2021). Kulak burun boğaz hekimlerinin ses bozuklukları alanında çalışan dil ve konuşma terapistlerine yönelik görüşleri. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 284-296.

olumlu bakmaktadır ($\chi^2= 4,436$, $p=.035$). **Sonuç:** Sonuç olarak, dil ve konuşma terapistleriyle çalışan kulak burun boğaz hekimlerinin iş birliğine açık, vaka paylaşan, mesleki sınırlarını bilerek güvene dayalı bir şekilde çalışan meslek elemanları oldukları görülmektedir. Birbirlerini daha iyi tanıyan meslek mensuplarının disiplinler arası çalışmayla daha iyi ve etkili hizmetler sunacakları düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: dil ve konuşma terapisi, dil ve konuşma terapisti, kulak burun boğaz hekimi, ses bozuklukları, disiplinler arası çalışma

The Views of Otolaryngologists towards Speech Language Therapists Working in Voice Disorders

Summary

Purpose: The profession of speech and language therapy having a common ground with many fields of medicine and other health sciences is a developing, interdisciplinary, and multi-disciplinary field in Turkey. Speech and language therapists cooperate with different medical doctors such as neurologists, plastic surgeons, orthodontists, pediatricians, as well as other healthcare professionals such as audiologists and physiotherapists. Speech and language therapists also work with otolaryngologists in many areas, particularly voice disorders. The aim of this study is to evaluate the views of otolaryngologists towards speech language therapists working in voice disorders. **Method:** A questionnaire including 27 items about views of otolaryngologists has been sent online to otolaryngologists working in Turkey. Data has been analyzed with SPSS 23.0 in which descriptive analyses and chi-square analyses have been used. **Results:** 42 otolaryngologists participated in the study. They had been working as otolaryngologist for an average of 11.7 (min=1; max= 33) years. 45.2 % of otolaryngologists had the idea that 50-100 hours of practice was required for a speech and language therapists to be competent in the field of voice disorders. 57.1% of otolaryngologists declared that they currently worked with a speech and language therapists. Moreover, all the participants (100%) stated that they always referred patients with voice disorders to a speech and language therapist. Vocal fold nodules, muscle tension dysphonia and puberphonia were the most frequently referred voice disorders by otolaryngologists. 95.1% of participants thought that speech and language therapists helped patients with voice disorders produce correct and effective phonation. The percentage of otolaryngologist who agreed with the item "Voice therapy conducted by speech and language therapists are the first treatment option in the treatment of vocal nodules." was 88%. 73.8% of the otolaryngologists agreed with the idea that speech and language therapists should play a role together with otolaryngologists in the diagnosis of voice disorders. It was statistically significant that physicians working with a speech and language therapist have a more positive view of the therapists' use of imaging assessment tools such as videolaryngostroboscopy compared to those who do not work ($\chi^2 = 4.436$, $p=.0035$). **Conclusion:** As a result, it can be concluded that

otolaryngologists working with speech and language therapists are professionals who are more open to cooperation, share patients, and work in a trust-based manner, knowing their professional boundaries. It is thought that professionals who know each other's professional field and responsibility will provide better and more effective services through interdisciplinary work.

Keywords: speech and language therapy, speech and language therapist, otolaryngologists, voice disorders, interdisciplinary works.

Giriş

Dil ve konuşma terapisi, ülkemizde yeni gelişen ve yaygınlaşan bir meslektir. Dil ve konuşma Terapisti (DKT) ilgili uzman hekim tarafından yönlendirilen ve dil, konuşma, ses ve yutma patolojisi olan hastaların kendi alanı ile ilgili değerlendirme, terapi ve rehabilitasyon programını yapan ve bu programları uygulayan bir sağlık meslek mensubudur (Resmî Gazete, 2011). Meslek tanımından da anlaşılacağı gibi DKT'ler dil bozuklukları (gecikmiş konuşma, gelişimsel dil bozukluğu, afazi vd.), konuşma sesi bozuklukları, konuşmadaki akıcılık sorunları (kekemelik ve hızlı-bozuk konuşma), dudak damak yarıkları, motor konuşma bozuklukları, ses ve yutma bozuklukları gibi geniş bir yelpazedeki dil ve konuşma sorunlarıyla çalışır.

DKT'lerin değerlendirme ve terapi süreçlerini yürüttüğü hasta gruplarının çoğu disiplinler arası bir çalışmayı gerektirir. Bu çalışma içerisinde farklı branşlardan hekimlerle (plastik, estetik ve rekonstrüktif cerrahi, nöroloji, çocuk nörolojisi ve çocuk psikiyatrisi uzmanları, ortodontistler vd.) ve diğer uzmanlarla (odyolog, fizyoterapist, özel eğitim vd.) beraber çalışırlar (Konrot, 2011). DKT'lerin sıklıkla iş birliği içerisinde çalıştığı meslek elemanlarından biri de Kulak Burun Boğaz (KBB) hekimleridir. DKT'ler ve KBB hekimleri ses ve yutma bozuklukları başta olmak üzere dil ve konuşma terapisi alanının ilgilendiği birçok bozuklukta iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Ses bozukluklarının müdahalesinde ekip yaklaşımı önerilmektedir. Bu ekibin önde gelen iki meslek mensubu KBB hekimleri ve DKT'lerdir. DKT'ler bu ekipte sesin değerlendirilmesi, terapisi ve rehabilitasyonundan

sorumlu meslek üyeleridir. DKT'ler sesi aerodinamik değerlendirmelerle, akustik ses analizleriyle ve çeşitli algısal değerlendirme araçlarıyla objektif ve sübjektif olarak değerlendirir, uygun ve doğru ses kullanım davranışını hastaya kazandırır (Sataloff, 2005).

DKT'lerle iş birliği içerisinde çalışan pediatri hekimleri, hemşireler, sağlık çalışanları, diş hekimleri, tıp fakültesi öğrencileri, gastroenteroloji uzmanları ile bu meslek elemanlarının DKT'lere yönelik tutum, yönelim ve düşüncelerini araştıran hem Türkçe hem de yabancı alanyazında çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde DKT ile iletişim halinde olan meslek elemanlarının DKT alanıyla ilgili daha fazla farkındalığa sahip olduğu, DKT'lere daha fazla vaka yönlendirdiği; ama bulunduğu kurum ya da şehirde DKT olmayan meslek elemanlarının DKT alanı hakkında daha az bilgiye ve farkındalığa sahip olduğu, DKT'nin çalışma alanlarının daha dar bir çerçevede gerçekleştiğini düşündüklerini ortaya koymaktadır (Bader-Cross, 1986; Keating, ve ark., 1998; Braun-Jansen, ve ark., 2009; Mostafa, 2017; Mahmoud ve Mahmoud, 2019; Oğuz ve Aytar, 2020; Bengisu ve Ayyıldız, 2020).

Alanyazın incelendiğinde bir sağlık personeli olan DKT'lere yönelik diğer sağlık meslek elemanlarının görüşlerini inceleyen çalışmaların olduğu; ancak sayıca yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı KBB hekimlerinin ses bozukluğu alanında çalışan DKT'lere yönelik görüşlerini araştırmaktır.

Yöntem

KBB hekimlerinin ses bozuklukları alanında çalışan DKT'lere yönelik görüşlerini belirlemek üzere toplam 27 maddelik bir anket oluşturulmuştur. Anketin ilk 16 sorusu hekimlerin ne kadar süredir çalıştığı, hasta sayıları, çalıştıkları şehir, dil ve konuşma terapisi ve terapistleri ile ilgili mesleki ya da kişisel deneyimleri ile ilgilidir. Sonraki 9 madde de beşli Likert tipi (1: Kesinlikle Katılmıyorum; 3: Kararsızım; 5: Kesinlikle Katılıyorum) olup KBB hekimlerinin dil ve konuşma terapisi alanına yönelik farkındalıklarına ve almış oldukları

eğitilmeye, KBB kliniklerinden DKT'lere yönlendirilen ses hastalarına, ses bozukluklarında DKT'lerin rolüne ve stroboskopi gibi cihazları kullanabilmelerine yönelik sorular yer almaktadır. En son soruda ise katılımcıların belirtmek istedikleri diğer görüşler açık uçlu olarak sorulmuştur.

Oluşturulan anket çevrimiçi (Google Formlar) olarak Türkiye'de çeşitli kliniklerde ve özel merkezlerde çalışan KBB hekimlerine gönderilmiştir. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmış ve ankete verilen yanıtlar çevrimiçi olarak toplanmıştır.

Google Formlar üzerinden elde edilen veriler Excel üzerinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede istatistiksel analizler için gerekli kodlamalar yer almaktadır. Önemli bir nokta beşli Likert tipi olan sorulara verilen yanıtların üçlü şekilde gruplandırılmış olmasıdır. Kesinlikle katılmıyorum ve Katılmıyorum yanıtları birleştirilerek "Katılmıyorum", Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum yanıtları birleştirilerek "Katılıyorum" şeklinde bir kodlama yapılmıştır. Düzenlemelerden sonra veriler SPSS 23,0 paket programına aktarılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Verilerin analizinde, frekans, yüzde, ortalama, minimum ve maksimum değerler gibi betimsel istatistiklerden ve ki-kare analizinden yararlanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < ,05$ 'tir.

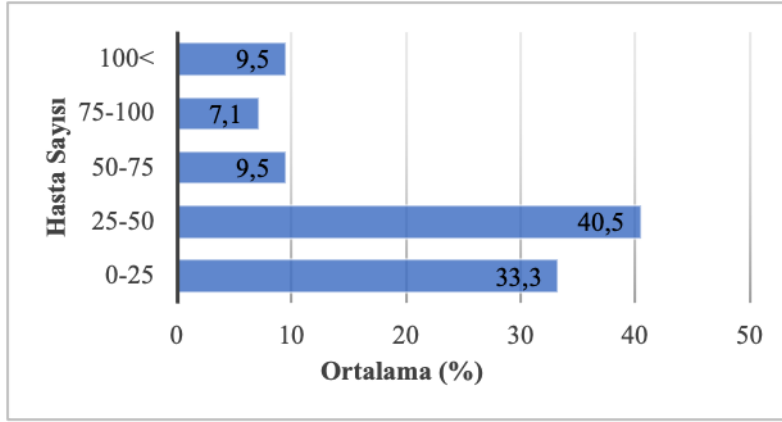
Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul onayı Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır (Onay Tarihi:25.06.2020 Numarası: 36273)

Bulgular

Çalışmaya 42 KBB hekimi katılmıştır. Katılan hekimler ortalama 11,7 yıldır KBB uzmanı olarak görev yapmaktadır (min=1; max=33). Şekil 1'den görülebileceği gibi çalışmaya katılan KBB hekimlerinin %83,3'ü kliniklerinde ayda 200'den fazla hasta gördüğünü belirtirken, %40,5'i kliniğinde ayda ortalama 25-50 arasında ses bozukluğu yaşayan hasta gördüğünü belirtmişlerdir.

Şekil 1

KBB Hekimlerinin Ayda Gördüğü Ses Bozuklukları Yaşayan Hasta Sayısının Dağılımı

Katılımcıların %28,5'i (n=12) İstanbul'da çalışmaktadır. Katılımcıların çalıştıkları şehirlere dair bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde en çok katılımcının İstanbul ilinde çalıştığı görülürken en az katılımcının ise Adana, Aydın, Bursa, Denizli, Kocaeli, Malatya, Sakarya ve Siirt illerinde çalıştığı belirtilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Çalıştıkları Şehirler

Şehir	Yüzde (%)	Frekans (n)
Adana	2,38	1
Ankara	9,52	4
Antalya	4,76	2
Aydın	2,38	1
Bursa	2,38	1
Denizli	2,38	1
Eskişehir	7,14	3
İstanbul	28,57	12
İzmir	11,9	5
Kocaeli	2,38	1
Konya	14,28	6
Malatya	2,38	1
Sakarya	2,38	1
Şanlıurfa	4,76	2
Siirt	2,38	1
Toplam	100	42

KBB hekimlerinin %42,9'u (n=18) dil ve konuşma terapisi ile ilgili olabilecek bir eğitim aldığını ifade etmiştir. Bu eğitimin alındığı yer olarak Türk Kulak Burun Boğaz Baş-

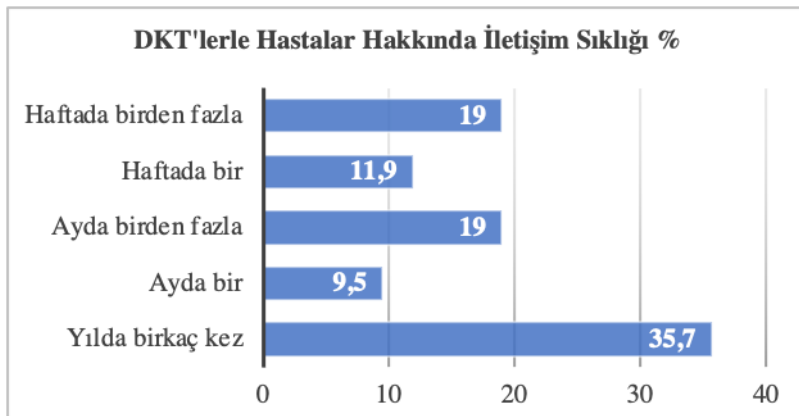
Boyun Cerrahisi Derneğinin Laringoloji-Foniatri Okulu öne çıkmaktadır. Bunun haricinde hekimler bireysel kurslara ve eğitimlere katılmış veya odyoloji ve konuşma bozuklukları veya dil ve konuşma terapisi alanlarında yüksek lisans eğitimi almıştır. Ayrıca katılımcıların %7,14'ü (n=3) kendilerinin daha önceden çeşitli nedenlerden dolayı dil ve konuşma terapisi aldıklarını ifade etmişlerdir.

KBB hekimlerinin %50'si (n=21) Dil ve Konuşma Terapistlerinin eğitim düzeyinin yüksek lisans olması gerektiğini düşünürken, hekimlerin %45,2'sine (n=19) göre bir DKT'nin ses bozuklukları alanında yetkin olması için bu alanda 50-100 saat arası uygulama yapması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan KBB hekimlerinin %57,1'i (n=24) şu anda bir DKT ile beraber çalıştıklarını belirtmiştir. Ayrıca katılan hekimlerin tümü (n=42) ses bozukluğu yaşayan vakalarının olması durumunda mutlaka bir DKT'ye yönlendirdiklerini ifade etmiştir. Yönlendirdikleri vakaların hangi tür ses bozukluğuna sahip oldukları sorulduğunda ise vokal fold nodülü, kas gerilim disfonisi ve puberfoni en sık yönlendirilen ses bozuklukları olarak göze çarpmaktadır. Şekil 2'den de görülebileceği gibi DKT ile görüşme sıklığı sorulduğunda ise KBB hekimlerinin %35,7'si (n=15) yılda birkaç kez DKT'lerle görüşüp hasta yönlendirdiğini ifade etmişlerdir.

Şekil 2

KBB Hekimlerinin DKT'lerle İletişim Kurma Sıklığı

KBB hekimlerinin DKT'lere yönelik görüşler maddelerine verdiği yanıtların yüzdeleri Tablo 2'de gösterilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi KBB hekimlerinin önemli bir kısmı (%73,8) ses bozukluklarının tanısında DKT'lerin hekimlerle beraber görev almasını düşünürken, büyük çoğunluğu (%88,1) vokal fold nodüllerinde ilk tedavi seçeneğinin DKT'lerin yapacağı ses terapileri olması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 2

KBB Hekimlerinin DKT'lere Yönelik Görüşleri

	-	+/-	+
	%	%	%
8. DKT'ler ses bozukluğu yaşayan hastalara etkili ve doğru fonasyonu öğretirler.	0	4.9	95.1
3. Vokal nodüllerin sağaltımında DKT'lerce yapılan ses terapileri ilk tedavi seçeneğidir.	2.4	9.5	88.1
2. Ses bozukluklarının sağaltımı konusunda DKT'ler KBB hekimi tarafından yönlendirilmelidir.	4.8	14.3	80.9
7. DKT'ler vokal mekanizmanın bazı cerrahilerine alternatif olarak etkili terapiler yapabilirler.	0	21.4	78.6
1. Ses bozukluklarının tanısında hekimlerle beraber DKT'ler de rol almalıdır.	9.5	16.7	73.8
5. Bir DKT, KBB hekiminin süpervizyonu altında olmadığında, hastaya en iyi şekilde hizmet veremez.	16.7	31.0	52.4
4. Ses bozukluklarının tanısı sadece KBB Hekimine ait olmalıdır.	31.0	19.0	50.0
9. DKT'ler terapi öncesinde vokal foldların hareketini değerlendirmek, terapi sırasında geribildirim vermek ve terapi sonrasında terapinin etkililiğini değerlendirmek için tanı koyma amacı taşımaksızın videostroboskopi gibi görüntüleme aletlerini kullanabilirler.	42.9	19.0	38.1
6. Cerrahi sonrası fonasyon sorunları olmadıkça, ses bozukluklarında DKT'ye gerek yoktur.	66.7	16.7	16.7

+: Katılıyorum +/- : Kararsızım -: Katılmıyorum

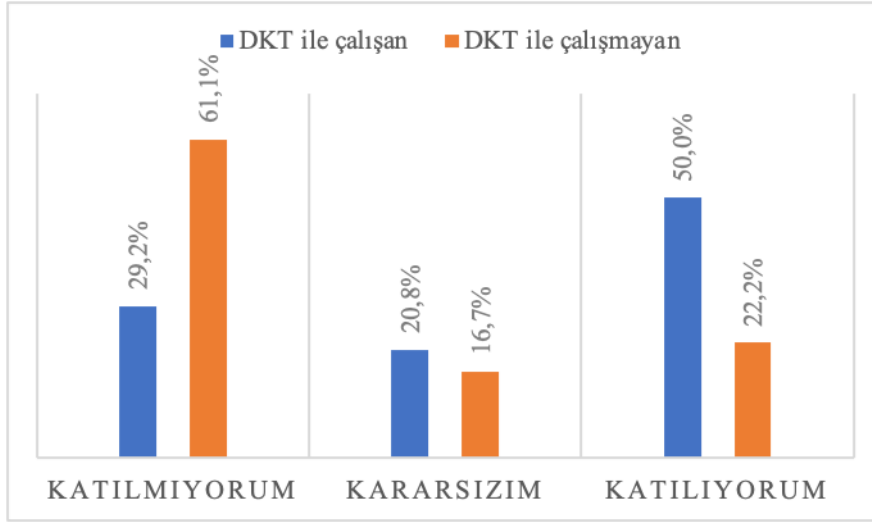
Katılımcıların %95,1'ine göre DKT'ler ses bozukluğu olan hastalara doğru ve etkili fonasyonu öğretmektedir. DKT'lerce yapılan ses terapilerinin fono-cerrahi gerektiren bazı durumlara alternatif olabileceğini düşünen KBB hekimlerinin oranı %78,6'dır. Ayrıca KBB hekimlerinin %66,7'si cerrahi sonrası fonasyon sorunları olmasa bile ses bozuklukları için DKT'ye ihtiyaç olduğunu düşünmektedir.

Ses bozukluklarının tanılanmasına yönelik bir diğer maddede katılımcıların %31'i bu tanılamanın sadece KBB hekimine ait olması gerektiğini düşünmemektedir. DKT'lerin tanı koyma amacı taşımaksızın videolarengostroboskopi gibi aletleri kullanıp kullanamayacağını düşünen KBB hekimlerinin sayısı birbirine yakındır. Buna göre katılımcıların %42,9'u videostroboskopi gibi cihazların DKT'lerce kullanılmasını istemezken %38,1'i DKT'lerin bu cihazları kullanabileceğini düşünmektedir. %19'u ise bu konuda kararsızdır.

DKT'lerle çalışıp çalışmama durumunun bu maddeler üzerindeki etkisini değerlendirmek için "Birlikte çalıştığımız bir DKT var mı?" sorusuna Evet yanıtı veren grup ile Hayır yanıtı veren grubun Likert tipindeki 9 soruya verdikleri yanıtların oranı ki-kare testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda DKT ile çalışan ve çalışmayan KBB hekimleri arasında tek bir maddede anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu madde "DKT'ler terapi öncesinde vokal foldların hareketini değerlendirmek, terapi sırasında geribildirim vermek ve terapi sonrasında terapinin etkililiğini değerlendirmek için tanı koyma amacı taşımaksızın videostroboskopi gibi görüntüleme aletlerini kullanabilirler." maddesidir. Şekil 3'te de görülebileceği gibi, DKT'lerin görüntüleme aletleri kullanmasına DKT'lerle çalışan KBB hekimlerinin, çalışmayanlara göre daha yüksek oranda olumlu yanıt verdiği görülmektedir ($\chi^2 = 4,436, p=,035$). Şekil 3'te görüldüğü gibi bu maddeye (9. Madde) olumlu yanıt verenlerin çoğu DKT ile çalışan, olumsuz yanıt verenlerin çoğu da DKT ile çalışmayan hekimlerdir.

Şekil 3

DKT ile Çalışan ve Çalışmayan KBB Hekimlerinin 9. Maddeye Verdikleri Yanıtlar

Tartışma

Yapılan bu çalışmanın amacı KBB hekimlerinin ses bozukluğu alanında çalışan DKT'lere yönelik görüşlerini araştırmaktır. Bu amaçla hazırlanan anketten elde edilen bulgular incelendiğinde KBB hekimlerinin DKT'lerin eğitim düzeyinin yüksek lisans düzeyinde olmasına ve ses bozuklukları alanında yetkin olabilmeleri için ise 50-100 saat arası uygulama yapmış olmalarına yönelik görüş bildirdikleri görülmüştür. Bu bulgu Bader-Cross (1986) çalışmasından farklılık göstermektedir. Bader-Cross (1986) tarafından DKT'ler ile KBB hekimleri arasındaki iş birliği üzerine yürütülen çalışmada, araştırmaya katılan KBB hekimleri DKT'lerin eğitim düzeyi konusunda net görüş belirtmemişlerdir. Mevcut çalışmada yer alan KBB hekimlerinin DKT'lerin eğitim düzeyiyle ilgili net görüş bildirmiş olmaları sözü edilen hekimlerin çoğunun Türk Kulak Burun Boğaz Baş-Boyun Cerrahisi çatısı altında düzenlenen Laringoloji-Foniatri Okulunda eğitim almış olmaları ile ilişkilendirilebilir. Bu okuldan eğitim alan hekimlerin ses bozuklukları alanını bilgi birikimi, tecrübe ve uzmanlık gerektiren bir alan olarak gördükleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan KBB hekimlerinin yarısından fazlası (%57,1, n=24) bir DKT ile çalıştığını bildirirken katılımcıların tümü ses bozukluğu olan bir vakası olması durumunda

mutlaka DKT'ye yönlendireceğini ifade etmiştir. Bu bulgular alanyazındaki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bader-Cross (1986) çalışmasında yer alan KBB hekimleri DKT'lerle çalışma konusunda gönüllü olduklarını, Keating ve ark. (1998) tarafından yapılan çalışmaya katılan pediatri hekimleri DKT'lerle düzenli iletişimde olduklarını, Oğuz ve Aytar (2020) çalışmasına katılan tıp fakültesi öğrencileri ise mezun olduktan sonra DKT'lere hastalarını yönlendireceklerini ifade etmişlerdir. Bengisu ve Ayyıldız (2020) çalışmasındaki gastroenteroloji hekimleri, her ne kadar düşük oranda da (%21,2) olsa terapiye uygun gördükleri hastalarını DKT'lere yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Mevcut çalışmada da KBB hekimleri ses bozukluğu tanısı alan hastalardan özellikle fonksiyonel disfoni tanısı almış olanların tedavi sürecinde DKT'lerin daha etkili bir yol izleyeceğini düşündükleri için hasta yönlendirmesi yaptıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda bu görüş DKT'lerin ekipte yer alması düşüncesini de desteklemektedir. Bu bağlamda, DKT'lere hastalarını yönlendireceğini söyleyen hekimlerin ekip çalışmasına önem verdikleri de düşünülebilir. Braun-Janzen ve ark. (2009) tarafından yürütülen çalışmadan elde edilen bulgulara göre yalnızca hekimler değil hemşireler de DKT'lerin akut bakım hastaları için iletişimi kolaylaştırmaya daha fazla dahil olması durumunda hasta bakım kalitesinin artacağını düşünmektedirler. Mahmoud ve Mahmoud (2019) çalışmasındaki diş hekimlerinin çoğu (% 86,8) DKT'nin sağlık meslek ekibinde önemli bir rol oynadığına dair genel bir izlenimlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla hekimler gibi diğer sağlık çalışanlarının da DKT'lerin dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin tedavi sürecinde görev alan ekibin mutlak bir parçası olması gerektiğini düşündüklerini söylemek mümkündür.

Mevcut araştırmadan elde edilen bulgulara göre KBB hekimlerinin büyük çoğunluğu (%88,1) vokal fold nodüllerinde ilk tedavi seçeneğinin DKT'lerin yapacağı ses terapileri olması gerektiğini bildirirken, yine KBB hekimlerinin %78,6'sı DKT'lerce yapılan ses terapilerinin fono-cerrahi gerektiren bazı durumlara alternatif olabileceğini belirtmektedir. Bu

sonuçlar alanyazında yer alan Mostafa (2017) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Sağlık çalışanlarının gecikmiş dile yönelik farkındalığını değerlendirmek amacıyla yürütülen çalışmanın sonuçlarına göre katılımcıların %87,5'i dil gecikmesinde en iyi tedavi yönteminin dil ve konuşma terapisi olduğunu ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak bir DKT ile iletişimde olan ve ona hasta yönlendiren sağlık çalışanlarının yönlendirdikleri hastaların dil ve konuşma terapisinden fayda sağlayacağını düşündüğünü söylemek mümkündür.

Yapılan bu çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç ise DKT'lerle birlikte çalışan KBB hekimlerinin çalışmayanlara kıyasla DKT'lerin görüntüleme aletlerini kullanmasına yönelik yüksek oranda olumlu yanıt vermiş olmalarıdır ($\chi^2 = 4,436$, $p=,035$). Alanyazındaki benzer çalışmalar incelendiğinde görüntüleme aletlerinin kullanımına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Mevcut araştırmayla ortaya çıkan bu sonuç DKT'lerle birlikte çalışan hekimlerin mesleki sınırları bildiği ve birlikte çalıştığı DKT'ye güvendiği fikrini doğrulamaktadır.

Sonuç olarak, bir DKT ile çalışan KBB hekimlerinin iş birliğine açık, vaka paylaşan, mesleki sınırlarını bilerek güvene dayalı bir şekilde çalışan meslek elemanları oldukları görülmektedir. Dolayısıyla DKT ile çalışan KBB hekimlerinin DKT ile çalışmayan hekimlere kıyasla ses bozuklukları alanındaki DKT'lere yönelik olarak olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Ses bozuklukları alanında çalışan DKT sayısı arttıkça KBB hekimleriyle yapılan iş birliklerinin de artacağı öngörülmektedir.

Kaynaklar

- Bader-Cross, J.P. (1986). *Attitudes of Otolaryngologists Towards Speech Pathologists Working with Voice Disordered Clients*. [Yayımlanmamış Doktora tezi] Portland State University.
- Bengisu, S., & Ayyıldız, A. (2020). Gastroenteroloji bölüm hekimleri ve PEG tüpü takılmış hasta yakınlarının dil ve konuşma terapistlerinin yutma bozukluğundaki rolüne ilişkin farkındalığının belirlenmesi. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 175-199.
- Braun-Jansen, C., Sarchuk, L., ve Murray, R. P. (2009). Roles of speech-language pathologists and nurses in providing communication intervention for nonspeaking adults in acute care: A regional pilot study.

Canadian Journal of Speech- Language Pathology and Audiology, 2(2), 1-7.

Keating, D. S, Syrmis, M., Hamilton, L., ve McMahon, S. (1998). Paediatricians: Referral rates and speech pathology waiting lists. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 34(5), 451-455.

Konrot, A. (2011). İletişim, dil ve konuşma bozuklukları. S. Topbaş (Ed.), *Dil ve Kavram Gelişimi* (5. baskı) içinde (s. 227-251). Kök Yayıncılık.

Mahmoud, H. N., & Mahmoud, A. N. (2019). Knowledge and attitudes of Jordanian dentists toward speech language pathology. *Journal of Language Teaching and Research*, 10(6), 1298-1306.

Mostafa E. (2017). Health care professionals' awareness of language delay in Sohag, upper Egypt. *Journal of Speech Pathology*, 2(2), 1-7.

Oğuz O, & Aytar B. (2020). Tıp fakültesi öğrencilerinin dil ve konuşma terapistliği mesleğine yönelik farkındalık ve tutumları: İnterdisipliner takım çalışmasına yönelik çıkarımlar. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 200-217.

Resmî Gazete (2011). *Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun No: 6225 Madde: 9. (27916, 26 Nisan 2011).* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110426-1.htm> adresinden alınmıştır. (Erişim tarihi: 07.07.2021).

Sataloff, R. T. (2005). *Treatment of Voice Disorders*. Plural Publishing.

Etik Kurul İzni: Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 25.06.2020 tarih ve 36273 nolu kararıyla izin alınmıştır.

Yazar Katkıları/Author Contributions: **Eren Balo:** Fikir/Kavram, Tasarım/Yöntem, Danışmanlık/Denetleme, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz/Yorum, Literatür Taraması, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme; **Aylin Müge Tunçer:** Danışmanlık/Denetleme, Analiz/Yorum, Makale Yazımı; **Elçin Tadihan Özkan:** Danışmanlık/Denetleme, Veri Toplama ve/veya İşleme, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest: Yazar makalenin hazırlanması ve basımı esnasında hiçbir kimse veya kurum ile çıkar çatışması içinde olmadığını beyan etmiştir. / The author has declared that no conflict of interest existed with any parties at the time of publication.